

Biologisen torjunnan ja pölytyksen makroeliöiden käytön sääntely

Aino-Maija Alanko

Biologisen torjunnan ja pölytyksen makroeliöiden markkinointi, käyttö ja maahantuonti otettiin Ruokavirastossa (entinen Elintarviketurvallisuuksivirasto Evira) valvottavaksi vuonna 2013 kasvinterveyslainsäädännön muutoksen myötä.

Suomessa oli jo käytetty biologista torjuntaa vuosikymmeniä aiemmin ilman merkittäviä ongelmia. Vuonna 2008 havaittiin, että petolude *Nesidiocoris tenuis* aiheutti liiallista kasvivoitusta erityisesti ympärivuotisilla tomaattiviljelmillä Suomen olosuhteissa. Tämä synnytti tarpeen makroeliöiden sääntelylle, jotta tulevaisuudessa voitaisiin puuttua tällaisiin ennalta arvaamattomiin tapauksiin.

Euroopassa kirvojen biologisessa torjunnassa käytetty harlekiinileppäpirkko (*Harmonia axyridis*) levisi useisiin Euroopan maihin syrjäyttäen

kotoperäisiä leppäpirkkolajeja. Tällaiset laajat torjuntaeliöiden aiheuttamat haitat ovat kuitenkin erittäin harvinaisia ja biologinen torjunta on turvallinen vaihtoehto kemialliselle kasvinsuojelulle.

Suomen makroeliöitä koskevan lainsäädännön taustalla ovat kansainväliset standardit

Biologisten torjuntaeliöiden käytölle ei ole olemassa yhdenmukaista EU:n laajuista sääntelyä, vaan kukin jäsenmaa hoitaa torjuntaeliöiden hyväksymisen tai kieltämisen itsenäisesti. Suomessa lainsäädäntö perustuu Euroopan ja välimerenmaiden kasvinsuojelujärjestön (EPPO) standardeihin, joita laatii asiantuntijoista koostuva paneeli. Yhtenä esimerkkinä EPPO on laatinut niin kutsutun positiivilistan biologisista torjuntaeliöistä (standardi PM 6/3). Listalle hyväksytään paneelin asiantuntijoiden toimesta torjuntaeliöt, joita on käytetty viiden vuoden ajan viidessä EPPO:n jä-

senmaassa ilman haittavaikutuksia. Jos nämä kriteerit eivät enää myöhemmin täyty, lajit siirretään erilliseen liitteeseen. Harlekiinileppäpirkko on yksi tällaisista lajeista.

Suomessa *N. tenuis* olisi laji, jota ei tämänhetkisen tiedon perusteella hyväksyttäisi Ruokaviraston ylläpitämälle torjuntaeliövalmisteiden listalle. Näiden tapausten myötä biologiselle torjunnalle on syntynyt voimakas negatiivinen stigma, vaikka tutkimustietoa biologisen torjunnan hyödyistä ja haitoista kerätään jatkuvasti ja torjuntaeliöiden riskien arvioinnin menetelmät ovat kehittyneet. On kuitenkin huomioitava, että esimerkiksi *N. tenuis* on keskeinen torjuntaeliö Espanjassa tomaatintuotannossa, ja sen kieltäminen voisi lisätä kemiallisten torjunta-aineiden käyttöä.

Makroeliöiden hyväksymis- nettely Suomessa

Suomessa käytettävien makroeliöiden tulee olla Ruokaviraston hyväksymiä. Jos torjuntaeliö on listattu EPPO:n positiivilistalle tai on Suomen alkuperäislaji, pelkkä ilmoitus riittää. Pölyttäjistä ei ole olemassa vastaavaa positiivilistaa, joten niiden kohdalla voidaan hyväksyä myös Suomessa laajalle levinneet lajit. Ilmoitusmenettely on maksuton.

Jos edellä mainitut kriteerit eivät täyty, kyseisille lajeille tulee hakea lupa EPPO:n standardiin PM 6/2 mukaisesti. Hakemukseen vaaditaan laajasti taustatietoja makroeliön biologiasta, kuten onko se erikoistunut tiettyihin isäntälajeihin, millainen leviämiskyky sillä on ja millaisiin olosuhteisiin se sopeutuu parhaiten. Lupahakemukseen vaaditaan

riskinarvio, jossa kuvataan torjuntaeliön mahdolliset riskit ympäristölle, ihmisille ja kasvinterveydelle.

Ruokavirasto arvioi makroeliöiden riskit kasvinterveydelle ja laatii päätöksen makroeliötutteen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Hyväksymisprosessi on maksullinen. Tuotteiden hyväksymisen jälkeen ne lisätään Ruokaviraston luetteloon ja kaikki voivat maahantuoda, markkinoida tai käyttää kyseistä tuotetta, kunhan tuotenimi ja koostumus ovat samat.

Biologisten torjuntaeliöiden käyttö myymälöissä on lisääntynyt. Ostettavissa kasveissa saattaa näkyä esimerkiksi petopunkkipusseja. Kuva: Aino-Maija Alanko

Molemmissa prosesseissa on huomioitava, että ilmoitukset ja lupahakemukset ovat tuotekohtaisia, vaikka samaa lajia sisältävä tuote olisi jo hyväksytty aikaisemmin. Biologisten torjuntaeliöiden tuonnista ei tarvitse ilmoittaa erikseen, jos tuote on jo hyväksytty. Tämä ei koske pölyttäjiä, vaan niiden tuonnista tulee aina ilmoittaa Ruokavirastoon eläinterveysvaatimusten mukaisesti.

Makroeliöiden tutkimuskäytölle suljetussa tilassa tulee hakea lupa Ruokavirastosta. Hakemus perustuu EPPO:n standardiin PM 6/1. Jos tutkimus tapahtuu avomaalla, tutkimuskäytöstä tulee ilmoittaa tai hakea lupa edellä mainitun ilmoitus- tai lupamenettelyn mukaisesti.

Vuonna 2012 tehdyn lakimuutoksen yhtenä tärkeimpänä osana oli se, että Ruokavirasto voi tarvittaessa peruuttaa luvan kokonaan tai osittain määräjäksi tai toistaiseksi, jos makroeliötä käytetään vastoin luvan myöntämisen edellytyksiä tai jos se aiheuttaa haittaa kasvinterveydelle, jota ei voitu ennakoida lupaa myönnettäessä. Niiden, jotka käyttävät, maahantuovat ja markkinoivat makroeliöitä, tulee ilmoittaa Ruokavirastoon kaikista toimintansa muutoksista, jotka saattavat vaikuttaa luvan myöntämisen edellytyksiin.

Ennen tätä lakimuutosta Suomessa käytetyistä makroeliöistä ei ollut tarkkaa tietoa, eikä mitään selkeää menettelyä niiden käytön rajoittamiseksi tai kieltämiseksi. Makroeliöiden maahantuonnin, käytön ja markkinoinnin valvontaa on nyt toteutettu yhdentoista vuoden ajan. Vuoden 2014 *N. tenuis*-tapauksen jälkeen muita makroeliöiden aiheuttamia haittoja ei ole ilmennyt.

Kirjoittaja työskentelee Ruokaviraston kasvinterveys- ja lannoiteyksikössä erityisasiantuntijana .
aino-maija.alanko@ruokavirasto.fi

Lisätietoja:

Lainsäädäntö

Maa- ja metsätalousministeriön asetusbiologisessa torjunnassa ja pölytyksessä käytettävien makroeliöiden markkinoinnista, käytöstä ja maahantuonnista <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20191300>

Kasvinterveyslaki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2019/20191110>

EPPO: https://www.eppo.int/RESOURCES/eppo_standards/pm6_biocontrol

Ruokavirasto: <https://www.ruokavirasto.fi/kasvit/torjuntaeliot-ja-polyttajat/>